

Halina Brodziak

Relacje matka-dziecko w założeniach metody umuzykalniania małego dziecka według koncepcji Shinichi Suzuki

Nauczyciel i Szkoła 3-4 (24-25), 229-235

2004

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Halina Brodziak

Relacje matka – dziecko w założeniach metody umuzyczniania małego dziecka według koncepcji Shinichi Suzuki

1. Nowatorskie podejście do nauki metodą Shinichi Suzuki w latach 1931- 1994

Shinichi Suzuki, artysta i pedagog, podsuwa nam pomysł edukacji opartej na ciągłym kontakcie, współpracy dziecka z matką, gdyż od dnia narodzin ma ona najsilniejszy wpływ w jego otoczeniu. Miłość, jaką czuje do swojego dziecka jest rodzajem miłości, która odnosi się do życia, wzajemne oddziaływanie matki i dziecka jest silniejsze niż inne, chociażby przez częste przytulanie a zwłaszcza karmienie piersią. Rytmiczne kołysanie dziecka przez matkę daje mu zetknięcie z rytmem, a nucenie pieśni przed jego zaśnięciem daje doznania muzyczne, wywierając wpływ fizjologiczny, gdyż dziecko zasypia.¹

Shinichi Suzuki w swojej metodzie odwołuje się do naturalnych podstaw rozwoju dziecka, czyni wszystko aby proponowany program nauczania gry na instrumencie był zgodny z duchem idei psychologii i pedagogiki dziecięcej. Sedno „Kształcenia talentów” pedagoga zawiera dziesięć podstawowych elementów procesu wszelkiego uczenia się:

- 1) matka nauczycielem,
- 2) matka demonstruje dany przykład,
- 3) dziecko słyszy dany przykład,
- 4) dziecko widzi przykład,
- 5) dziecko naśladuje nauczyciela,
- 6) dziecko rusza się fizycznie,
- 7) dziecko ma inteligencję,
- 8) dziecko rozwija pamięć,
- 9) dziecko rozumie,
- 10) dziecko przeżywa emocjonalnie.²

¹ H. Dancel - Bobrzyk, Z problematyki kształcenia w zakresie wychowania muzycznego, UŚ Katowice 1988, s. 40-41

² A. Garson, Suzuki i ruch fizyczny, Kwartalnik ISME Nr 1, 1974, s. 29

W Japonii – w kraju, w którym zrodziła się omawiana koncepcja edukacyjna, pierwszymi nauczycielami i najważniejszymi kibicami dziecka są rodzice, a w szczególności matka. Japończycy postrzegają noworodka jako kawałek gliny, który od narodzin trzeba modelować, żaden malec nie jest mądrzejszy czy głupszy od drugiego. Relacje ich są tak mocne, nierozzerwalne – są zespolone przez siłę życia, która jest niewiarygodnie silna. Rodzice najlepiej potrafią stworzyć środowisko, w którym dziecko, wychowane w miłości, może osiągnąć pełen potencjał fizycznego, umysłowego i emocjonalnego rozwoju. Kiedy dzieci mówią płynnie w swoim ojczystym języku nie powiemy, że dzieje się tak z racji, że są obywatelami danego kraju, ale dlatego, że zdolność tę wykształciła w nich matka. Główna idea charakterystyczna dla metody dr Shinichi Suzuki to idea dotycząca odpowiedzialności i opieki rodziców, dodawania przez nich otuchy, pewności siebie poprzez okazywanie miłości. Jak w przypadku nauki języka ojczystego, wysiłki najmłodszych podczas gry na instrumencie powinny się spotkać z nieustannymi pochwałami i zachęcaniem do dalszej nauki.

Rozpoczęcie gry na instrumencie według założeń „Edukacji Talentu” powinno nastąpić w trzecim lub czwartym roku życia. Przedtem zaleca się przez okres sześciu, dziesięciu tygodni puszczanie nagrań utworów muzycznych z repertuaru Shinichi Suzuki celem zapoznania- osłuchania ucznia z pozycjami, które w przyszłości będzie wykonywał. To jeden z warunków rozpoczęcia gry na instrumencie, jak sama nazwa wskazuje, jest to metoda słuchowa, dlatego wszystkie utwory są najpierw zapamiętywane, następnie wykonywane ze słuchu. Już w pierwszej fazie nauki ważne jest wyrabianie u dziecka postawy emocjonalnej, rozwijania aktywności i motywacji. Elementem motywującym dziecko jest obecność (podczas lekcji) innych starszych uczniów, którzy mogą demonstrować konkretne przykłady muzyczne. Czas trwania każdego zajęcia dopasowany jest do wieku oraz czasu skupienia uwagi malca. Rodzice, uczestnicząc w lekcjach, odnotowując istotne uwagi nauczyciela dotyczące poprawnej postawy oraz właściwej pozycji dłoni podczas gry, mogą pomagać swoim dzieciom w regularnym codziennym ćwiczeniu w domu. Rozpoczęcie nauki czytania nut wprowadzone jest w drugim bądź trzecim roku nauki, zależy to głównie od zaangażowania ucznia i czynionych postępów. Pierwszym grany utworem są wariacje na temat „Twinkle Twinkle Little Star” Shinichi Suzuki.

Ważnym zagadnieniem w omawianej metodzie – pochodzącej z „Kraju Kwitnącej Wiśni” jest ruch fizyczny, którego zadaniem jest wzmocnienie kontroli ruchowej dziecka. Dzięki ruchowi na scenie uczeń ma możliwość rozluźnienia się, pozbycia technicznych trudności ze smyczkiem, z palcowaniem, może rozwijać tak zwaną „pamięć mięśniową”. Późniejsze wprowadzenie nowych technicznych umiejętności muzycznych staje się znacznie prostsze i mniej stresujące, co jest

głównym celem metody. Shinichi Suzuki starał się przekonywać rodziców, aby nauka była dla dziecka przyjemnością a nie obowiązkiem czy przymusem. Jeżeli jednak zaistnieje taka sytuacja, że dziecko utraci chęci do kontynuowania dalszej nauki, obowiązkiem nauczyciela jest znalezienie odpowiednich „środków” do zachęcania i motywowania, np. przez nagradzanie czy wspólne koncerty z innymi starszymi uczniami, rodzicami.

Formę, jaką przybrała metoda „Edukacji Talentu” nazywana często „Metodą słuchową”, „Metodą Języka Matki”, charakteryzuje kilka zasad kulturowych, zakorzenionych w japońskich wzorcach wychowywania dzieci. Wiara pedagoga we wspaniałe możliwości edukacji wszystkich „stworzeń” ludzkich przy pomocy jakże ważnej miłości, pozostawiły trwałe dziedzictwo dla późniejszych pokoleń. Shinichi Suzuki w swojej metodzie porusza problemy ruchu fizycznego, uczenia się utworów ze słuchu czy właściwej motywacji. Najczęściej jednak podkreśla ważność obecności matki podczas edukacji swojego malca.

Wymienia korzyści wynikające z „Metody Języka Matki”:

- 1) uczenie zaczyna się we wczesnym wieku,
- 2) metoda rozwija koncentrację,
- 3) rozwija zdolność zapamiętywania,
- 4) rozwija koordynację ruchową,
- 5) rozwija wrażliwość na piękno,
- 6) promuje harmoniczne życie rodzinne,
- 7) eliminuje napięcie, które utrudnia uczenie się,
- 8) promuje poczucie własnej wartości.³

Jeżeli matka jest wspaniałą osobą, dziecko także takie się stanie, mimo że nie będzie podejmowany żaden większy (widoczny nam) w tym kierunku wysiłek. Wraz z biologicznym i umysłowym rozwojem, następuje usamodzielnienie się małej istoty ludzkiej i przyswajanie przez nią nowych pojęć. Podobnie jak w nauce mowy, matka odgrywa znaczną rolę w procesie dalszego nauczania cierpliwości i zachęcania do działania. Dzięki więzi jaka łączy te dwie bliskie osoby, wszystkie procesy jakie zachodzą, zachodzą szybciej i sprawniej. Jeżeli matka ma coś do powiedzenia, rozpoczyna się proces, podczas którego dociera do niego na rozmaite sposoby, krok po kroku, objawiając mu kolejne prawdy zawarte w swoim słowie. To, w jaki sposób proces ten konkretnie będzie przebiegał i jakich w danym przypadku środków użyje, zależy wyłącznie od niej, gdyż dostosuje „kanały” – tak to możemy nazwać – w sposób indywidualny, zależnie od ogółu czynników występujących w konkretnym przypadku.

³ Lloyd- Wats Valery, Lindemann Bigler Carole, *Studying Suzuki Piano: More than a music*, Summy-Birchard Inc, Miami FL. 1979, s. 8

Shinichi Suzuki zachęca do wykorzystywania swojej koncepcji nauczania zarówno w edukacji muzycznej, matematyce, nauczaniu języka obcego, w wychowaniu przedszkolnym, jak również w pracy z dziećmi niepełnosprawnymi.

2. Właściwy dobór materiału edukacyjnego

Możemy więc zadać sobie pytanie, dlaczego książka wydająca się zawsze jedyną główną podstawą edukacyjną nie jest w tak dużym stopniu ważna jak pierwszy nauczyciel – matka?

Odpowiadając, książka nigdy nie jest celem samym w sobie a jedynie narzędziem, którego Shinichi Suzuki używa na określonym etapie procesu uczenia nas. Podczas nauki liczy się sam proces a nie narzędzie, które zostanie w nim użyte. Twórca metody proponuje przez pierwsze dwa, trzy lata edukacji dziecka naukę bez użycia podręczników co ma na celu swobodne przyswajanie wiedzy ze słuchu a nie skupianie uwagi ucznia na czytaniu nut. Wszystkie lekcje i popisy przed starszymi kolegami odbywają się bez użycia pomocy naukowych. Ponadto w tej teorii uczenia, w której matka ma stać się najlepszym wzorcem edukacyjnym, zadaniem książek i nut nie jest głoszenie jakichś nowych, rewolucyjnych dla ucznia treści, ale kierowanie jego wzroku, pamięci na prawdy wcześniej zawarte w słowach matki. Rolą słów jest sprawienie, aby treści zawarte w umyśle nadawcy zostały przekazane odbiorcy w sposób dla niego najbardziej zrozumiały.

Jak wspomniano wcześniej, naukę czytania notacji muzycznej wprowadza się później. Proces ten odbywa się na zasadzie skojarzeń – dziecko obserwuje nuty podczas wykonywania utworu, którego nauczył się wcześniej z pamięci, logika notacji staje się oczywista, nie jako zmaganie się z trudnymi oznaczeniami muzycznymi, ale jako naturalne odtwarzanie tego, czego dziecko się wcześniej nauczyło.

W skład obowiązkowego repertuaru, który powinien wykonywać każdy uczeń „Szkoły Suzuki” wchodzi utwory barokowe J. S. Bacha, A. Vivaldiego, G.F. Haendla jak również pieśni folklorystyczne różnych narodów.

Shinichi Suzuki podkreśla, iż najistotniejsze zadanie to kształcenie rodziców, które polega na spotkaniach matki (ojca) z nauczycielem dziecka oraz poznania zasad filozofii „Edukacji Talentu”. Każdy rodzic pragnący pomóc w rozwoju muzycznym swojego dziecka powinien przeczytać takie książki jak: „Wychowanie przez miłość” Shinichi Suzuki, „Pomiędzy rodzicem a dzieckiem” autorstwa Haim Ginott oraz „Jak nauczyć swoje dziecko czytać” – Glenn Doman.⁴

Taka postawa edukacyjna stanowi bardzo skuteczny „zawór” bezpieczeństwa

⁴ Tamże, s. 6

podczas nauki, choć nie daje to gwarancji uniknięcia jakichkolwiek błędów. Matka powinna chętnie przyjmować korekty ze strony innych. Od chwili, kiedy jej dziecko uczy się gry na instrumencie, powinna się kontaktować z nauczycielem muzyki i innymi matkami, jest to szansa i czas, by omówić różne aspekty lekcji, podzielić się pomysłami na tematy takie jak motywacja, by znaleźć postęp swojego dziecka. Po to są organizowane zebrania w szkołach czy przedszkolach, aby współdziała i dzielić się wiedzą, doświadczeniem między różnymi nauczycielami i rodzicami. By pobudzić, zmobilizować rodziców do działania Shinichi Suzuki zwracał się do nich następującymi słowami: Potencjał dzieci i jutro Japonii zależy całkowicie od tego, jak dzieci są wykształcone.⁵

W Japonii dla matki trzylatka grającego na skrzypcach czy fortepianie normalnym jest konsultowanie się z nauczycielem, chodzenie na lekcje i uczenie dziecka w domu. Wszystkie ćwiczenia wykonują razem głównie w formie zabawy, wszystkie etapy nauki również pokonują wspólnie. Nawet jeśli matka pracuje, nie zapomina o obowiązku wobec swego malca i nie powierza obojętnie jego kształcenia szkole i osobom obcym –to ona jest dla swojego dziecka najlepszym „materiałem” edukacyjnym.

3. Wpływ czynników społeczno- kulturowych na dalszy rozwój muzyczny dziecka

Jeden z aspektów metody Shinichi Suzuki, czyli konieczna współpraca rodzica, zachwiany może zostać nie z powodu matek pracujących ale ogromnej wolności kultury dzisiejszych czasów, która często ogranicza jakość i ilość rodzinnego czasu spędzanego razem. Doskonałym przykładem takiej wolności są gry komputerowe, telewizja i ilość czasu spędzanego przed nią. Postaramy się więc, by móc zamienić czas spędzony niekorzystnie na czas spędzony ze sztuką, ze swoją rodziną, gdyż kultura muzyczna w Polsce, jak i za granicą, jest niewątpliwie uwarunkowana przygotowaniem dzieci i młodzieży do obcowania z muzyką. Otwarte dziecko rośnie dobrze, podczas gdy zamknięte w sobie, o cechach egoistycznych, jest znacznie trudniejsze do nauczania muzyki. Złożony proces kształtowania się zainteresowań muzycznych jest w dużej mierze uwarunkowany czynnikami społeczno – kulturowymi.⁶

Shinichi Suzuki w swojej metodzie zwanej „metodą opanowania mowy ojczyźnej” przyrównuje dorosłe istoty do dojrzałych roślin, które powinny opiekować

⁵ M. Honda, Shinichi Suzuki *Man of Love*, Zen-On Music Company Ltd. Tokyo Japan 1978, s. 28

⁶ W. Goriszowski, P. Kowalik, *Metodologiczno- metodyczne problemy wychowania muzycznego w zarysie*, ZNP Spółka z o. o. Kielce 1994, s. 20

się swoimi sadzonkami czyli dziećmi. Nasienie pozostawione samo sobie na długi czas bez hodowania będzie niepozorne i zubożałe.

Nie ważne jak później zatroszczysz się o nasienie, jak dużo dasz mu nawozu, nie możesz się spodziewać, że wyrosnie na wspaniałą i piękną roślinę.⁷

Dopóki proces ten nie będzie odbywać się prawidłowo i dzieci nie zostaną otoczone należytą opieką, nie wyrosną z nich piękne istoty, dobre dzieci a w przyszłości wspaniali ludzie. „Jak mogą ci nie zainteresowani o rozwijanie nasion uzyskać nadzwyczajne rośliny?”⁸

Jeżeli trudno nam od razu przekonać się do teorii Shinichi Suzuki, kładzenia nacisku na wpływ i obecność matki dziecka w okresie niemowlęcym, szkolnym dziecka, musimy sami stać się niczym dzieci, które nie posiadając swej mądrości i poznania, przyjmują wszystko w bezgranicznym zaufaniu od rodziców a w szczególności od matki. Mistrz Suzuki usiłuje nas również przekonać słowami: Najlepsza metoda na świecie jest ukryta w nauce języka matki, jej gestów ruchowych, tańca, a nade wszystko elementarnej gry na instrumencie. Każde dziecko od momentu narodzin podlega wpływom własnego środowiska.

Każde dziecko może się też umuzykalniać a podejście do nauki gry na instrumencie zależy od języka muzycznego matki, czyli sposobu w jaki dziecko uczy się doświadczać muzyki.⁹

4. Wnioski

Reasumując, postaramy się uwierzyć, iż zrozumienie wartości nauki jest możliwe tylko i wyłącznie przez systematyczny kontakt i nauczanie jej od wczesnych lat dzieciństwa, kiedy dziecko najwięcej chłonie. Niestety jak do tej pory system wartości naszego społeczeństwa nie uwzględnia edukacji a zwłaszcza sztuki na wysokich pozycjach na liście priorytetów edukacyjnych. Pojawiają się programy, czy artykuły na temat braku wrażliwości zarówno dzieci, jak i dorosłych. Nie ma wystarczającej chęci i troski o otoczenie dziecka muzycznym i motywującym otoczeniem, w którym miłość i nauka może zająć miejsce naturalne.

Być może - powyższy artykuł pobudzi nowe sposoby widzenia naszego systemu edukacji, wprowadzi ewentualne korekty zmierzające ku poprawie – uwrażliwieniu społeczeństwa, zmieni stosunek, relację matka- dziecko. Uwrażliwi instytucje kształcące o profilu pedagogicznym na rolę matki w wychowaniu małego dziecka i kształtowaniu w nim uczuć bliskości.

⁷ S. Suzuki, *Ability Development from age zero*, Warner Bros. Publications Inc. Miami Fl. 1969, s. 12

⁸ M. Honda - Shinichi Suzuki *Man of Love*, wyd. cyt., s. 27

⁹ R. Landers, *The Talent Education School of Shinichi. Suzuki Analysis*, Warner Bros. Publications Inc. Chicago 1980, s. 5

Bibliografia:

1. Danel - Bobrzyk H., Z problematyki kształcenia w zakresie wychowania muzycznego, wyd. UŚ Katowice 1988
2. Garson A., Suzuki i ruch fizyczny, Kwartalnik ISME Nr 1, 1974
3. Goriszowski W., Kowalik P., Metodologiczno- metodyczne problemy wychowania muzycznego w zarysie, wyd. ZNP Spółka z o.o. Kielce 1994
4. Honda M., Shinichi Suzuki Man of Love, wyd. Zen-On Music Company Ltd., Tokyo Japan 1978
5. Landers R., The Talent Education School of Shinichi. Suzuki Analysis, wyd. Warner Bros. Publications Inc. Chicago 1980
6. Lloyd- Wats Valery, Lindemann Bigler Carole, Studying Suzuki Piano: More than a music, wyd. Summy- Birchard Inc, Miami FL. 1979
7. Suzuki Shinichi, Ability Development from age zero, wyd. Warner Bros. Publications Inc. Miami Fl. 1969

Summary:

„Relation mother – child in the assumptions of the musical appreciation method by Shinichi Suzuki” is an article which points a need of building and cultivating a tie between the mother and a child in the process of raising and education. The article shows the proposal of a new approach to the process of learning – mainly music, by the method called „Talent Education” which was created by the Japanese teacher, artist and philosopher, doctor Shinichi Suzuki. The method was build on the idea of learning the native language – mother’s language. It encourages parents to join their child during the process of development and education. Relation with parents and especially with mother as a first teacher, has a fundamental influence on the little child’s education effects. The author of the article hopes, that universities and colleges, which educate young teachers, will pay an careful attention on developing their abilities in building a proper relation between the mother and a child during the education process, because as Dr. Shinichi Suzuki said, „The best method of education in the world is hidden in the way the child learns its native language from the mother’s mouth”.